ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 27 Αὐγούστου 1911 ΑΡΙΘ. 35

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΔΕΚΑΤΗι ΤΡΙΤΗι

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

(ΚΑ΄. 33—42)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς· καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς Γραφαῖς· «Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν»;

Τὴν μεγάλην ἀγαθότητα καὶ τὴν ἄπειρον μακροθυμίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ, μᾶς παριστάνει ἡ παραβολὴ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Ἦτο -λέγει-εἷς κτηματίας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, τὸν περιέφραξε μὲ τοῖχον, ἔκτισε μέσα εἰς αὐτὸν πύργον καὶ πατητῆρι καὶ τὸν ἔδωκεν εἰς γεωργοὺς διὰ νὰ τὸν καλλιεργοῦν. Ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ, ἔστειλε τοὺς δούλους του, διὰ νὰ πάρουν τὸν καρπόν. Οἱ γεωργοὶ ὅμως, ἄλλους ἔδειραν, ἄλλους ἐπετροβόλησαν καὶ ἄλλους ἐφόνευσαν. Μετὰ ταῦτα ἔστειλεν ἄλλους δούλους περισσοτέρους ἀπὸ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς ἔκαμαν τὰ ἴδια. Κατόπιν ἔστειλε τὸν μονογενῆ του υἱόν, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ τὸν ἐντραποῦν καὶ θὰ δώσουν τοὺς καρπούς. Ἀλλὰ ἅμα τὸν εἶδαν ἀπὸ μακρὰν οἱ γεωργοὶ εἶπαν ἀναμεταξύ των: αὐτὸς εἶνε ὁ κληρονόμος, ἂς τὸν φονεύσωμεν, διὰ νὰ πάρωμεν τὴν κληρονομίαν του. Καὶ πραγματικῶς τὸν ἐφόνευσαν. Τί θὰ κάμῃ—ἐρωτᾷ—τοὺς γεωργοὺς αὐτοὺς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, ὅταν ἔλθῃ; Ὡς κακοὺς θὰ τοὺς καταστρέψῃ ἀλύπητα καὶ τὸν ἀμπελῶνά του θὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἄλλους γεωργούς, οἱ ὁποῖοι νὰ παραδώσουν ἐγκαίρως τὸν καρπόν, τῷ ἀπεκρίθησαν. Αὐτὰ λέγει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ παραβολὴ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ τί ἆρά γε ἐννοεῖ; Διότι ἡ παραβολὴ ἐννοεῖ ἄλλα ἀπὸ ὅ,τι λέγει. Ἰδοὺ τὸ νόημα λοιπόν· Ὁ ἅγιος Θεὸς ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· τὸν περιέφραξε μὲ τὸν θεῖον Νόμον, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν, ὡς φραγμὸν κατὰ τοῦ κακοῦ εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν -διότι δι᾽ αὐτὸν κυρίως εἶπε τὴν παραβολὴν ὁ Κύριος- ἵδρυσε ἱερὸν Ναόν, ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ ὁποίου νὰ στεγάζωνται καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν τὰς θείας δωρεάς, ἔκτισε θυσιαστήριον, διὰ νὰ προσφέρουν ἐκεῖ τὰς θυσίας των· καὶ τοὺς ἀφῆκε νὰ καλλιεργῶσι τὰς θείας ἐντολάς, νὰ κάμνωσιν ἔργα καλὰ καὶ νὰ ζῶσι βίον θεάρεστον. Ἔστειλε τοὺς Προφήτας, διὰ νὰ λάβουν τοὺς καρπούς, διὰ νὰ κηρύξουν δῆλα δὴ τὸ θεῖον θέλημα εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ ἐπερίμεναν νὰ ἴδουν τοὺς καρποὺς τῆς διδασκαλίας των. Ἀλλ᾽ οἱ πονηροὶ καὶ ἀχάριστοι Ἰσραηλῖται τοὺς κατεδίωξαν, τοὺς ἐλιθοβόλησαν, τοὺς ἐκακοποίησαν καὶ μερικοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν. Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ καὶ ἄλλους ἁγίους ἄνδρας ἀπέστειλε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἔπαθαν καὶ αὐτοὶ τὰ ἴδια, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» ἀπέστειλε τὸν Μονογενῆ του Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθειαν, καὶ πρὸς τοῦτο ὄχι μόνον ἐδίδαξε καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον, ἀλλὰ ἔκαμε πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα πρὸς φωτισμὸν καὶ σωτηρίαν των, καὶ ὅμως αὐτοὶ οἱ σκληροτράχηλοι, ἀντὶ νὰ δείξουν καρποὺς ἀγαθοὺς εἰς τὸν βίον των, ἀντὶ νὰ ἐγκολπωθοῦν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀποδώσουν εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας εἰς τὸν οὐράνιον Διδάσκαλον, ἀπεναντίας τὸν κατεδίωξαν λυσσωδῶς, τὸν ἐπολέμησαν ἀπηνῶς, τὸν ἐκατηγόρησαν, τὸν ἐνέπαιξαν, τὸν ἐρράπισαν, τὸν ἐπότισαν χολὴν καὶ ὄξος καὶ ἐπὶ τέλους τὸν κατεδίκασαν ὡς κακοῦργον εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον.

Τί δὲ διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν παραβολὴν αὐτήν ; Τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα, ἀδελφοί, τὴν ἄμετρον μακροθυμίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Ὁ ἅγιος Θεός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπὸ ἀγαθότητα καὶ μακροθυμίαν μεγάλην δὲν μᾶς τιμωρεῖ, ὅταν παραβαίνωμεν τὰς θείας του ἐντολὰς καὶ διαπράττωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν δὲν ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὸν τοὺς καρποὺς τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τοὐναντίον περιφρονῶμεν καὶ ὑβρίζωμεν τοὺς διδασκάλους τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ λέγωμεν ἀπερισκέπτως ὅτι διδάσκουν μύθους πεπαλαιωμένους, καὶ ἄλλας μωρίας ἀναξίας χριστιανῶν, ἀναξίας λογικῶν καὶ φρονίμων ἀνθρώπων. Δὲν μᾶς τιμωρεῖ ἀμέσως, ἀλλὰ ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκαλία τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, τὸ παράδειγμα τόσων ἑκατομμυρίων ἁγίων, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ὁσίων, θὰ ἐπιδράσουν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας, θὰ διανοίξουν τοὺς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένους ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς μας, καὶ θὰ ἀποστραφῶμεν τὸν πονηρὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας, τὸν ὁποῖον περιπατοῦμεν, καὶ θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν ἴσον δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ θὰ δείξωμεν, καὶ θὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὸν τοὺς καρποὺς τῆς πίστεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθημεν καὶ ἀνετράφημεν καὶ ἐγείναμεν τέλειοι ἄνδρες. Δὲν μᾶς τιμωρεῖ ἀμέσως, διότι τότε ὁ φόβος τῆς ἀμέσου τιμωρίας θὰ μᾶς ἠμπόδιζε νὰ κάμνωμεν τὸ κακόν. Ἀλλὰ ἀποχὴ ἀπὸ τὰ κακὰ ἔργα ὅταν προέρχεται ἀπὸ φόβον δὲν ἔχει τὴν παραμικρὰν ἠθικὴν ἀξίαν. Τόσῳ τὰ καλὰ ὅσῳ καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν τότε μόνον ἠθικὴν ἀξίαν ἢ καταδίκην, ὅταν προέρχωνται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν του. Τοῦτο δὲ εἶνε σύμφωνον καὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ μὲ τὸ αὐτεξούσιον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐπροίκισεν ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὲ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀγαθότητά του. Ἐπλάσθημεν, ἀγαπητοί, μὲ νοῦν ἐλεύθερον καὶ μὲ καρδίαν ἐλευθέραν, νὰ βλέπωμεν τὸ καλόν, νὰ τὸ κρίνωμεν, νὰ τὸ θέλωμεν καὶ νὰ τὸ κάμνωμεν, νὰ βλέπωμεν τὸ κακόν, νὰ τὸ κρίνωμεν, νὰ τὸ ἀποστρεφώμεθα καὶ νὰ μὴ τὸ κάμνωμεν. Ὁ ἅγιος Θεὸς δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὴν ἐλευθερίαν μας αὐτήν, δὲν παραβιάζει τὸ αὐτεξούσιόν μας, μᾶς ἀφίνει ἐλευθέρους καὶ οὔτε εἰς τὸ καλὸν μᾶς παραβιάζει, οὔτε ἀπὸ τὸ κακὸν μᾶς ἐμποδίζει μὲ τὴν βίαν. Καὶ καθὼς ὡραιότατα μᾶς διδάσκει ἡ ἁγία Γραφή, ἔβαλεν ἐμπρός μας πῦρ καῖον καὶ ὕδωρ δροσίζον καὶ μᾶς κατέστησε γνωστὴν τὴν ἰδιότητα καὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου καὶ μᾶς ἀφῆκεν ἐλευθέρους, ὅπου θέλομεν νὰ ἐκτείνωμεν τὴν χεῖρα, εἴτε εἰς τὸ ὕδωρ νὰ δροσισθῶμεν, εἴτε εἰς τὸ πῦρ νὰ καῶμεν (Σειρὰχ ΙΕ΄. 16).

Ὅταν δὲ πεισθῇ ὁ ἅγιος Θεὸς ὅτι μάτην ἀναμένει τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, διότι οὗτος ἀμετανόητος καὶ ἀδιόρθωτος μένει, ὡς οἱ πονηροὶ γεωργοὶ τῆς σημερινῆς παραβολῆς, τότε ἐπιφέρει τὴν αὐστηρὰν καὶ δικαίαν τιμωρίαν του, τότε «κακοὺς κακῶς» τιμωρεῖ τοὺς ἁμαρτωλούς, τότε στερεῖ αὐτοὺς τὴν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου προητοιμασμένην διὰ τοὺς δικαίους οὐράνιον βασιλείαν, τότε ἀποστρέφει τὸ πρόσωπόν του ἀπ᾽ αὐτούς, τότε καταδικάζει αὐτοὺς ἀμετακλήτως εἰς αἰώνιον κόλασιν. Διότι εἶνε μὲν πανάγαθος, πολυεύσπλαγχνος καὶ μακρόθυμος ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ μᾶς συγχωρεῖ ὅταν μετανοήσωμεν καὶ ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν καὶ ἀργοπορεῖ τὴν ἐκτέλεσίν της·

ἀλλὰ εἶνε συγχρόνως καὶ δίκαιος. Καὶ ἡ δικαιοσύνη του αὕτη δὲν ἐπιτρέπει οὔτε εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν του νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας, ἐὰν δὲν μετανοήσωμεν, οὔτε εἰς τὴν μακροθυμίαν του νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν, ἀναβάλλουσα ἐπ' ἀόριστον αὐτήν, ὅταν ἐκλείψῃ πᾶσα ἐλπὶς διορθώσεως ἡμῶν.

Ἄς ἔχωμεν λοιπόν, ἀδελφοί, πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε τὴν παραβολὴν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἂς μὴ ἐξαντλῶμεν μὲ τὴν ἐπιμονήν μας εἰς τὴν ἁμαρτίαν τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν μακροθυμίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ, ἀλλὰ τοὐναντίον ἂς ἐπωφελώμεθα, ὁσάκις ἁμαρτήσωμεν, τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν του, ἡ ὁποία μᾶς ἀποδέχεται μετανοοῦντας καὶ μᾶς καθιστᾷ εὐτυχεῖς καὶ ἐν τῇ παρούσῃ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Γ'.

«***Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων, ἁγιάζειν αὐτήν.***»

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλομεν νὰ ἑορτάζωμεν, ἀντὶ τοῦ σαββάτου, τὸ ὁποῖον ἑώρταζον οἱ Ἰουδαῖοι, τὴν ***Κυριακήν***, ἡ ὁποία εἶνε ἡ ***πρώτη*** ἡμέρα τῆς δημιουργίας τοῦ ὁρατοῦ κόσμου, ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐδημιουργήθη τὸ **Φῶς**, ἡ ἡμέρα τῆς κοσμοσωτηρίου ***Ἀναστάσεως*** τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἡμέρα τῆς ***ἐπιφοιτήσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος*** καὶ τῆς θεμελιώσεως τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν θὰ καταδείξωμεν ποῖα εἶναι τὰ ἔργα τὰ ἀπηγορευμένα κατὰ τὴν ἁγίαν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν.

Τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἀπαγορεύονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, εἶναι ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔργα, ὅσα ἐμποδίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεόν. Τοιαῦτα δ' ἔργα εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Οὕτω λ. χ. ἀπαγορεύεται κατὰ τὴν Κυριακὴν τὸ ἐμπορεύεσθαι καὶ τὸ ἔχειν τὰ καταστήματα ἀνοικτά. Ἐπίσης τὰ δικαστήρια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἦναι ἀνοικτὰ καὶ νὰ διεξάγωσιν οἱανδήποτε δικαστικὴν ὑπόθεσιν εἴτε πολιτικὴν, εἴτε ποινικήν.

Ἀπαγορεύεται πρὸς τούτοις κατὰ τὴν Κυριακὴν καὶ πᾶσα σωματικὴ ἐργασία. Ἀπαγορεύεται τὸ καλλιεργεῖν τὴν γῆν, τὸ σπείρειν, τὸ θερίζειν, τὸ τρυγᾷν, τὸ συγκομίζειν τοὺς καρποὺς καὶ ἐν γένει αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι. Ἀπαγορεύεται ἐπίσης ἡ κατεργασία τοῦ σιδήρου, τὸ ἐξορύττειν λίθους, μέταλλα καὶ τὰ παρόμοια, τὸ κατεργάζεσθαι τὸ μάρμαρον, αἱ

ξυλουργικαὶ ἐργασίαι, τὸ οἰκοδομεῖν οἰκίας, χαράττειν ὁδοὺς καὶ ἐν γένει πᾶν ἔργον τέχνης ἢ ἐπαγγέλματος, τὸ κόπτειν καὶ ῥάπτειν ἐνδύματα καὶ τὸ ὑφαίνειν ὑφάσματα, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ νὰ τελειώνῃ τις τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπρόλαβε νὰ τελειώσῃ τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ὅσον ὀλίγη ἐργασία καὶ ἂν ὑπολείπηται πρὸς ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ, διότι ὁ Κύριος ἐνετείλατο, *«οὐδὲν ἔργον λατρευτὸν ποιήσετε»*.

Ἀλλὰ διατὶ ἀπαγορεύονται ταῦτα πάντα τὰ ἔργα; Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι αἱ σωματικαὶ αὗται ἐργασίαι παρακωλύουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεόν. Διὰ νὰ ἔχουν λοιπὸν καιρὸν καὶ νὰ δύνανται ἀκωλύτως οἱ Χριστιανοὶ πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως πάσης ἡλικίας καὶ φύλου νὰ λατρεύωσι τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἁγίαν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐργασίαν ἐντειλάμενος: *«οὐδὲν ἔρ- » γον λατρευτὸν ποιήσεις, οὔτε σύ, οὔτε ὁ υἱός σου, οὔτε ἡ θυγάτηρ σου, » οὔτε ὁ δοῦλός σου, οὔτε ἡ δούλη σου, οὔτε τὸ ζῷόν σου, οὔτε ὁ ξένος σου*. . . Ἄλλαις λέξεσιν ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια μετὰ τῶν δούλων καὶ τῶν ζῴων αὐτῆς καθὼς καὶ μετὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτῆς φιλοξενουμένων ὀφείλει κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς νὰ ἀπέχῃ παντὸς εἴδους σωματικῆς ἐργασίας, οὐχὶ διότι ἡ ἐργασία εἶναι αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτὴν κακόν τι, ἀλλὰ διὰ νὰ δύναται ἡ οἰκογένεια νὰ ἀφοσιῶται καθ᾽ ὁλοκληρίαν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλ᾽ ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται προσοχή. Τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐργασίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς δὲν πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν Ἰουδαϊκῶς καὶ νὰ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν σαββατοφοβίαν τὴν ὁποίαν ἔπασχον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὴν ὁποίαν κατέκρινε καὶ κατεδίκασεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰπών· *«Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχὶ » ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον»*. Ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ᾽ ἃς ἐπιτρέπεται ἐργασία ἐν Κυριακῇ. Τοιαῦται δὲ περιστάσεις εἶναι αἱ ἑπόμεναι:

Πρῶτον· Ἀφ᾽ οὗ λατρεύσεις τὸν Θεὸν μὲ ὅλην σου τὴν οἰκογένειαν καὶ μὲ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς δούλους σου, δύνασαι, τ. ε. ἐπιτρέπεταί σοι νὰ παρασκευάσῃς τὴν τροφήν σου, νὰ φροντίσῃς διὰ τὰ ζῷά σου, ὡς καὶ διὰ τὰ ποίμνιά σου, καί, ἐὰν τὰ προϊόντά σου ἢ ἐν γένει ἡ περιουσία σου διατρέχῃ κίνδυνόν τινα, ἐπιτρέπεταί σοι νὰ λάβῃς τὰ πρὸς διάσωσιν καὶ ἐξασφάλισιν αὐτῆς ἀπαιτούμενα μέτρα. Δὲν σοὶ ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ παραμελήσῃς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀπουσιάσῃς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σου χάριν τῆς προμηθείας τῆς τροφῆς σου ἢ δι᾽ ἄλλον τινὰ λόγον. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας λειτουργίας δύνανται οἱ παντοπῶλαι νὰ πωλῶσι τρόφιμα, οἱ ἀρτοπῶλαι ἄρτον, οἱ ἁμαξηλάται νὰ ἑτοιμάζωσι τὰς ἁμάξας αὐτῶν, οἱ γεωργοὶ τὰ ἄροτρα διὰ τὴν αὔριον καὶ ἐν γένει δύναταί τις νὰ ἐκτελῇ πᾶν ἔργον τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν.

Δεύτερον· Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς πάντοτε μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας λειτουργίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεις νὰ παρίστασαι ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους, δύνασαι νὰ ἐκτελῇς καὶ ἐκεῖνα τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ὑπαγορεύει ***ἡ εὐσέβεια***. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας Φαρισσαίους διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν Ἀποστόλων ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου εἶπεν· *«Οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ Νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν*

» *οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι καὶ ἀναίτιοί εἰσι;»* τ. ε. οἱ ἱερεῖς ἀθετοῦσι τὸ σάββατον καὶ ἐν τούτοις δὲν θεωρεῖται ἡ πρᾶξίς των ἁμαρτία; Οἱ ἱερεῖς δηλονότι τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου συμφώνως τῷ Νόμῳ ἐκτελοῦσι σωματικὰς ἐργασίας, διότι κατασκευάζουσι τοὺς ἱεροὺς ἄρτους, θυσιάζουσι τὰ θύματα καὶ ἄλλα παρόμοια πράττουσιν, ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα δὲν θεωροῦνται ἁμαρτία, διότι ἀφορῶσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Λοιπὸν καὶ οἱ ἀσχολούμενοι εἰς ἔργα εὐσεβείας ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ οὐδόλως ἁμαρτάνουσιν. Ἐπιτρέπεται διὰ τοῦτο εἰς τὸν Χριστιανὸν νὰ ἐργασθῇ κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, νὰ καθαρίζῃ καὶ διακοσμῇ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πᾶσαν οἱανδήποτε ἐργασίαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐκτελῇ χάριν εὐλαβείας.

Τρίτον· Κατὰ τὴν ἁγίαν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ἐπιτρέπεταί σοι Χριστιανέ μου, νὰ ἐκτελῇς καὶ πᾶν ἔργον ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς ***ἀγάπης***. Ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰσοῦς Χριστὸς ἐδίδασκεν *ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν*· Αἴφνης παρουσιάζεται γυνή τις ἀσθενὴς πάσχουσα ἀπὸ δέκα ὀκτὼ ἐτῶν. «*Ἦν δὲ συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές*». Ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· «*Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου· καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας.*» Ἡ γυνὴ ἀμέσως ἐθεραπεύθη καὶ ἔσπευσε νὰ δοξάσῃ τὸν Θεόν. Ὁ ἀρχισυνάγωγος ὅμως ὀργίζεται καὶ ἀγανακτῶν, διότι ἐν ἡμέρᾳ συββάτου ἐγένετο ἡ θεραπεία λέγει πρὸς τὸν λαόν· «*Ἓξ ἡμέραι εἰσιν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις » οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Ὑπο- » κριτά*, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστός, *ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαβ- » βάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγα- » γὼν ποτίζει; Ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σα- » τανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τού- » του τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο » πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐν- » δόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ*». Καὶ εἶχε δίκαιον ὁ λαός, διότι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ βοηθεῖν τὸν ἔχοντα ἀνάγκην βοηθείας καὶ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς καὶ ἐν ἡμέραις ἑορτῶν. Λοιπὸν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ὄχι μόνον δὲν ἀπαγορεύονται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλονται τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, τὸ ἐπισκέπτεσθαι δηλονότι τοὺς ἀσθενεῖς, τὸ παρασκευάζειν φάρμακα, τὸ ἐργάζεσθαι, ἂν οὐχὶ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἐν γένει, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου, ὅστις ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην βοηθείας καὶ τὸν ὁποῖον δυνάμεθα νὰ βοηθήσωμεν. Ἑνὶ λόγῳ, οὐδεμία σωματικὴ ἐργασία ἀπαγορεύεται ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς, ὅταν αὕτη γίνεται πρὸς βοήθειαν καὶ διάσωσιν τοῦ πάσχοντος ἢ κινδυνεύοντος ἀδελφοῦ ἡμῶν. Ὅπως ὁ Χριστὸς ἐπέθηκεν ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς συγκυπτούσης γυναικός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ τείνωμεν ἐν ἡμέραις ἑορτῶν χεῖρα βοηθείας πρὸς τοὺς χρήζοντας τῆς ἡμετέρας βοηθείας καὶ προστασίας.

Τέταρτον· Κατὰ τὴν ἁγίαν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ἐπιτρέπεταί σοι, Χριστιανέ μου, καὶ πᾶν ἔργον, τὸ ὁποῖον σοὶ ἐπιβάλλει ἀπόλυτος καὶ ἀναπόδραστος ἀνάγκη. Εἶσαι λ. χ. ὑπηρέτης ἢ ὑπηρέτρια καὶ εὑρίσκεσαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἀνθρώπου ἀσεβοῦς καὶ ἀπανθρώπου, ὅστις ἐπιβάλλει

σοι νὰ ἐργασθῇς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς. Βεβαίως εἰς τοιαύτην περίστασιν τὸ ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐγκαταλείψῃς τοὺς κυρίους σου τούτους, οἱ ὁποῖοι σὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἀθετήσῃς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ζητήσῃς ἄλλον κύριον φοβούμενον τὸν Θεὸν καὶ τηροῦντα τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀδύνατον, τότε ἐπιτρέπεταί σοι νὰ ἐργασθῇς. Ἐργάσθητι τὴν Κυριακὴν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην προσευχόμενος ὑπὲρ τῶν ἀσεβῶν κυρίων σου, ὅπως ὁ Θεὸς διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καρδιῶν αὐτῶν καὶ ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς αἰσθήματα εὐσεβῆ καὶ φιλάνθρωπα. Εἶσαι γεωργὸς καὶ βλέπεις ὅτι κινδυνεύει νὰ ἀπολεσθῇ ἡ συγκομιδή σου εἴτε ἀπὸ θύελλαν, εἴτε ἀπὸ πλημμυροῦντα χείμαρρον, ἢ ἐξ ἀπροόπτου τινὸς κινδύνου. Ἐργάσθητι τότε, ὅπως σώσῃς αὐτήν. Τοῖχός τις ἑτοιμόρροπος ἀπειλεῖ πτῶσιν, γέφυρά τις καταποντίζεται, πυρκαϊὰ ἀπειλεῖ νὰ καταστρέψῃ τὰ πάντα. Τρέξε, ἐργάσθητι. Καὶ ἐν γένει, ὅταν ἀνάγκη ἀπόλυτος ἐπιβάλλει σοι ἐν Κυριακῇ καὶ ἑορτῇ τὴν ἐργασίαν, ἐργάσθητι, διότι ὁ ἐργαζόμενος πρὸς διάσωσιν τοῦ πλησίον ἢ καὶ ἑαυτοῦ ἀπὸ ἀναποφεύκτου κινδύνου, οὗτος δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς παραβάτης τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ὅσοι χωρὶς ἀνάγκην ἐγκαταλείπουσι τὴν Ἐκκλησίαν ἐν Κυριακῇ καὶ ἑορτῇ καὶ ἐπιχειροῦσιν ἐπὶ μυρίαις προφάσεσιν ἐργασίας ἀπηγορευμένας. Οὕτως ἄλλοι μὲν περιμένουσι τὴν Κυριακὴν διὰ νὰ εἰσαγάγωσιν ἐν τῇ πόλει φορτία ξύλων, ἄλλοι διὰ νὰ φέρωσι τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν πόλεων, ἄλλοι διὰ νὰ προμηθευθῶσι τὰ χρειώδη ἐκ τῆς πόλεως ἢ ἐξ ἄλλων ἀγορῶν καὶ ἄλλοι δι' ἄλλας ἀφορμὰς ἐπιχειροῦσιν ὁδοιπορίας καὶ ταξείδια. Οἱ τοιοῦτοι ἁμαρτάνουσι θανασίμως καὶ κινδυνεύουσι νὰ πάθωσιν ὅ,τι ἔπαθαν καὶ οἱ περίοικοι καὶ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ, οἱ ὁποῖοι ἔπραττον τὰ ἴδια κωφεύοντες εἰς τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, ἤτοι εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὴν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ὁ Χριστιανὸς μίαν καὶ μόνην ὁδοιπορίαν ὀφείλει νὰ ἐπιχειρῇ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἄγουσαν, ὅπως μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας ἀκροασθῇ τῆς θείας Λειτουργίας, ἵνα ἀρυσθῇ τὴν θείαν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ.

Εἴδομεν ποῖα ἔργα ἀπαγορεύονται κατὰ τὴν ἁγίαν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλα ἔργα, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν καὶ διὰ πᾶσαν ἐν γένει ἡμέραν ἀπηγορευμένα, ἀλλὰ μετὰ μείζονος αὐστηρότητος ἀπαγορεύονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν ἑορτῶν. Τοιαῦτα δ' εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας. Αἱ σωματικαὶ ἐργασίαι ἐμποδίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀπηγορευμέναι. Τὰ ἔργα δὲ τῆς ἁμαρτίας ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ ἀπομακρύνουσιν ἡμᾶς, ὄχι μόνον ἀποσπῶσι τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ χωρίζουσιν ἡμᾶς καθ' ὁλοκληρίαν, διότι οἱ ποιοῦντες τὴν ἁμαρτίαν γίνονται ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας· *«πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας»* ἀπεφήνατο αὐτὸς ὁ Σωτήρ. Ἡ ἁμαρτία λοιπόν, ἥτις οὐδέποτε ἐπιτρέπεται τῷ Χριστιανῷ, εἶναι ἀπηγορευμένη κατὰ μείζονα λόγον τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον διδάσκαλός τις τῆς Ἐκκλησίας λέγει ὅτι εἶναι προτιμώτερον εἰς τὸν Χριστιανὸν νὰ ἐργάζηται τὴν Κυριακὴν παρὰ

νὰ ἁμαρτάνῃ, παρὰ νὰ κυλίηται ἐν τοῖς καπηλείοις καὶ καφενείοις καὶ ἐν τοῖς θεάτροις, ὅπου ἀντηχοῦσι συνήθως βλασφημίαι καὶ κατάραι καὶ ὅρκοι, ὅπου βασιλεύει τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ ἡ ἀμοιβαία λῄστευσις, ὅπου ἡ μέθη καὶ ἡ κραιπάλη καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκτήνωσις κυριαρχεῖ, ὅπου οἱ διαπληκτισμοὶ καὶ ἀλληλοκτονίαι εἶναι τὸ σύνηθες θέαμα καὶ ὅπου παρελαύνουσιν οἱονεὶ ἐν θριάμβῳ ὅλαι αἱ εἰδεχθεῖς καὶ ἀποτρόπαιοι μορφαὶ τοῦ κακουργήματος διὰ τῶν θεατρικῶν παραστάσεων καὶ τῶν κινηματογράφων. Εἶναι προτιμώτερον διὰ τὴν γυναῖκα καὶ μάλιστα τὴν κόρην νὰ μένῃ τὴν Κυριακὴν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ νὰ καταγίνηται μὲ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν φορεμάτων τῶν ἑαυτῆς τέκνων, νὰ διέρχεται τὰς ὥρας τῆς ἑορτῆς ὑφαίνουσα, παρὰ νὰ τρέχῃ εἰς ἀσέμνους χοροὺς, ἢ νὰ καταλαλῇ καὶ κακολογῇ τὸν πλησίον. Καὶ βεβαίως εἶναι προτιμώτερον τὸ ἐργάζεσθαι τὴν Κυριακὴν ἢ ἁμαρτάνειν. Ἀλλ' ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ οὔτε τὸ ἐργάζεσθαι σωματικῶς κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν ἐπιτρέπει ἡμῖν, οὔτε τὸ ἁμαρτάνειν, καὶ ἑπομένως ὁ ἀθετῶν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἁμαρτίαν, οὗτος ζητεῖ νὰ σωθῇ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς ἁμαρτίας. Γινώσκετε πάντες τί ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε πρὸς τοὺς Φαρισαίους, «*ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι*». Καὶ τὸ ἁμαρτάνειν, Χριστιανέ μου, ὀφείλεις νὰ ἀποφεύγῃς καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ νὰ φυλάττῃς.

Ἀλλὰ καιρὸς νὰ καταπαύσωμεν ἐνταῦθα τὸν λόγον. Κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγαλώνυμον τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ὀφείλομεν νὰ ἀπέχωμεν πάσης ἐργασίας. Πατέρες καὶ μητέρες, κύριοι καὶ κυρίαι, ἐργοστασιάρχαι καὶ καταστηματάρχαι, προσέξατε καλῶς εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ: « *Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. . . οὐ ποιήσεις ἐν* » *αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ* » *ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου,* » *καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί*». Ἀλλὰ τί θὰ εἰπῇ «*ὁ βοῦς σου*»; Μήπως ὁ Θεὸς λαμβάνει ἰδιαιτέραν πρόνοιαν διὰ τοὺς βόας; «*Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει;*» Βεβαίως ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἐπεκτείνεται καὶ μέχρι τοῦ μικροσκοπικοῦ ἐντόμου, καὶ μέχρι τοῦ φύλλου τοῦ χόρτου. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει ὑψηλοτέραν ἔννοιαν. Ἐὰν δηλονότι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐργασίας κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐπεκτείνεται καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ζῴου, πολὺ περισσότερον ὀφείλομεν οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔχοντες ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν ὁμοίους ἡμῖν ἀνθρώπους νὰ ἀποφεύγωμεν τοῦ ν' ἀγγαρεύωμεν τούτους μὲ ἐργασίαν κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν . . . Λοιπὸν ἂς ἀποφεύγωμεν οἱ πάντες πᾶν ἔργον κατὰ τὴν Κυριακήν, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἁμαρτίαν, τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου, μέθην, ἀσωτείαν, χαρτοπαίγνια, καταλαλιάν, ἔριδας, μάχας, πορνείαν καὶ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας. Ἡ Κυριακὴ εἶναι ἡ ἁγία ἡμέρα τοῦ Κυρίου καὶ ὀφείλομεν νὰ ἁγιάζωμεν αὐτὴν καὶ ἑαυτοὺς διὰ καλῶν ἔργων, νὰ ἁγιάζωμεν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἡμῶν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων. Ἀμήν.